

T e d e n

vseživljenjskega učenja

SLOVENIJA - UČEČA S ED EŽ ELAI
SLOVENIJA - UČEČA S ED EŽ ELAI
SLOVENIJA - UČEČA S ED EŽ ELAI
SLOVENIJA - UČEČA S ED EŽ ELAI

TVU - Novičke

Št. 3/1998

TVU-Novičke so informativni bilten izvajalcev izobraževanja in učenja v Sloveniji, ki jih združuje zanimanje za projekt Teden vseživljenjskega učenja in aktivno sodelovanje v njem. Bilten je namenjen obveščanju o pripravljanih, temeljnih, spremljajočih in sklepnih dejavnostih Tedna, spodbujanju in koordiniranju sodelujočih ter izmenjavi njihovih izkušenj.

TVU-Novičke izdaja in ureja informacijsko središče Andragoškega centra Slovenije. Izhajajo v skladu z določili vsakoletnega načrta TVU-ja.

Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc-Pahernik, vodja Informacijskega središča in vodja TVU '98, in mag. Maja Korošak, urednica

Prelom: Iztok Kham

Tisk: Tiskarna Štok

Naslov uredništva:

Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana

Telefon: 061 443 656

Telefaks: 061 445 881

Elektronska pošta: zvonka.pangerc@acs-saec.si

PREDSTAVITEV DOBITNIKOV PRIZNANJ ANDRAGOŠKEGA CENTRA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA IZJEMNE DOSEŽKE PRI UČENJU ODRASLIH

Letos so se priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne dosežke pri učenju odraslih podeljevala drugič. Izmed prispelih predlogov je komisija za priznanja izbrala devet kandidatov, ki po svojih dosežkih pri učenju, pri bogatitvi lastnega znanja ali znanja drugih pomembno izstopajo. Merila za podelitev priznanja so bila poleg učnih dosežkov tudi ovire, ki jih je kandidat moral premagovati na svoji poti do znanja, pozitivne spremembe v njegovem življenju, ki so sledile učenju, in pa pozitiven vpliv na okolico, ki je nastal kot posledica učenja.

Podeljena so bila priznanja posameznikom za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja, priznanja skupini za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja ter posamezniku, skupini, društvu, ustanovi, podjetju ali lokalni skupnosti za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih.

Predstavljamo letošnjih devet dobitnikov priznanj, ki s svojimi dosežki, zavzetostjo pri učenju, zavezanostjo delu za druge bogatijo in navdušujejo tudi nas.

Alenka Golob, Trzin

Ko Alenko Golob, specialno pedagoginjo, vprašam, kaj se ji zdi pri njenem delu z osebami z motnjo v duševnem razvoju najbolj pomembno, odgovori, da je to ustvarjanje okoliščin, v katerih se ti ljudje dobro počutijo. Pomembno je, da so zadovoljni, da imajo občutek varnosti in da se z njimi dela kot z ljudmi. Da lahko ohranijo svoje človeško dostojanstvo.

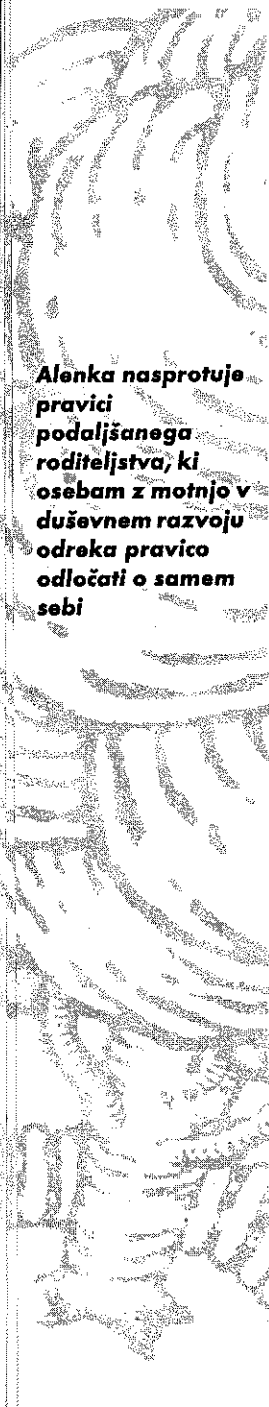
Alenka Golob je prejela priznanje ACS kot posameznica za izjemne dosežke pri bogatenju znanja drugih. Od leta 1991 vodi Dom Škofljica, za osebe z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju. Z diplomsko nalogo Pomen glasbe pri vzgoji otrok z motnjo v duševnem razvoju je leta 1989 zaključila višješolski študij specialne pedagogike in se v naslednjih letih usposabljala na področju glasbene terapije, doma in tudi v tujini. Zdi se ji, da na usposabljanjih v tujini, predvsem na Nizozemskem, ni slišala ničesar resnično novega, dobila je le potrditev, da je bilo tisto, kar so takrat že delali doma, prav. Sodelovala je pri nastajanju novega izobraževalnega programa za varuhinje-negovalke. V sodelovanju s tujimi strokovnjaki je oblikovala predmet drama, ki je danes že del usposabljanja varuhinj-negovalk. Otrokom, mladostnikom in odraslim s posebnimi potrebami ponuja novo možnost in način izražanja in jim zvišuje kakovost življenja. S pomočjo izkušenjskega gledališča,

"Najbolj pomembno je ustvarjanje okoliščin, v katerih se stanovalci doma dobro počutijo."

ki je del metode "drama", izboljšujejo komunikativnost in komunikacijo, naučijo se nastopati in pridobivajo nove izkušnje.

V domu dela 13 strokovnih delavcev. O njih pravi, da so nadpovprečni – glede na svoje prizadevanje, iniciativnost in ustvarjalnost. O vsem se dogovarjajo skupaj. Tudi o tem so se skupaj dogovorili, da bodo ljudi, ki bivajo v tem domu, imenovali "stanovalci". Zato ker je to nevtralen izraz. V začetku so bili "varovanci", vendar pa ta beseda zveni preveč zaščitniško in osebam z motnjo v duševnem razvoju podeljuje status otroka. Ti ljudje so vendar odrasli! Mentalno sicer na stopnji petletnega otroka, čustveno in po izkušnjah pa odrasle osebe. Mnogi od njih so preživeli težke čase, preden so prišli v dom na Škofljico. Alenka nasprotuje pravici podaljšanega roditeljstva, ki osebam z motnjo v duševnem razvoju odreja pravico odločati o samem sebi. In ko smo že pri pravicah: moči jo tudi to, da pravica do učenja za osebe z težjimi motnjami v duševnem razvoju ni opredeljena v nobenem dokumentu. Na to temo je lani organizirala tudi okroglo mizo.

Alenka nasprotuje pravici podaljšanega roditeljstva, ki osebam z motnjo v duševnem razvoju odreja pravico odločati o samem sebi

Njen delavnik je sestavljen iz organiziranja dejavnosti, razporejanja dela, neposrednega dela s stanovalci, dela z zaposlenimi, publiciranja. Svoje izkušnje in znanje posreduje drugim na številnih srečanjih, seminarjih in predavanjih. Drugače pa večino stvari v Domu počnejo timsko. Izvedli so Teden vseživljenjskega učenja lani, tako ga bodo tudi letos. Izdali so zbornik "Vseživljenjsko učenje", ki je v pomoč študentom, starešim otrok z motnjo v duševnem razvoju in drugim. Priznanja Andragoškega centra je vesela predvsem zato, ker so s tem, po njenem mnenju, pridobili predvsem njihni "stanovalci", drugače odrinjeni na rob družbe.

Alenka se nikoli ne vda, nikoli ne obupa. Ne ve, od kod ji energija in dobra volja za vse to. Pravi, da je to kar v njej, že od vsega začetka. Pri vsem tem je v delo z duševno motenimi pravzaprav "padla". Pred tem je študirala slavistiko, vendar je ni nikoli končala. Kot "falirana" študentka je iskala službo in jo našla v Centru Dolfke Boštjančič. Zaposlila se je kot varuška duševno motenih otrok in spoznala, da je to tisto pravo. Ko jo gledaš, kako se giblje med stanovalci Doma, kako skrbi za njihovo počutje, se prepričaš, da je delo z duševno motenimi zanj morje, v katerem najbolje plava. Vse je pomembno. Vprašanje pravice duševno motenih do vseživljenjskega učenja ji je enako pomembno kot to, kako obrniti težje prizadeto gospo na vozičku, da bo lažje gledala televizijo, kaj storiti s papagajem, ki bi ga njena lastnica najraje imela v sobi, sostanovalki pa temu nasprotujeta... Pomembne so medalje s specialnih olimpijad in slike stanovalcev Doma na stenah.

Jožica Korenjak, Kromberk

Če boste v Kromberku spraševali, kako se pride do gospe Jožice Korenjak, vam bodo prijazno razložili, da je za levim ovinkom treba zaviti na makadamsko cesto, ob tem pa vas ne bodo pozabili vprašati, ali ste "od gline". Jožica Korenjak namreč na svojem domu vodi tečajje oblikovanja iz gline in tečajje različnih načinov peke keramičnih izdelkov.

Jožica Korenjak zatrjuje, da je pomanjkanje formalne izobrazbe ni nikdar oviralo. Zato, ker vse, kar potrebuje pri svojem delu, že zna, znanje je že v njej. Ko je začela z organiziranjem (lastnih) razstav, je vedela, kako je to treba storiti. Ko je v samozaložbi izdala zbirko (svojih) pesmi, je kar nekako znala "narediti" knjigo.

Lahko bi ostala delavka in gospodinja, toda njena želja po umetniškem ustvarjanju, po izražanju same sebe s čudovitimi keramičnimi skulpturami in z nenavadnimi, na trenutke žalostnimi in trpečimi pesmimi, je bila tako močna, da jo je popeljala iz sive vsakdanjosti in iz sveta, ki jo je stiskal in ogrožal. S pomočjo mentorjev ter nenehnega učenja je prišla v svet, ki ji je blizu in v katerega uspešno vpleta svojo življenjsko pot.

Jožica Korenjak je prejela priznanje za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja. Rojena je leta 1960 v Postojni. Po končani osnovni šoli se je vpisala na Ekonomsko srednjo šolo, vendar je šolanje opustila in se zaposlila v Polidentu v Volčji Dragi. Leta 1982 je obiskovala začetni in nadaljevalni likovni tečaj pri prof. Bojanu Boletu, leto po tem pa pri kiparju Marku Pogačniku. Potem je za osem let morala prenehati z umetniškim ustvarjanjem: gradili so hišo, njeni najbližji in okolica niso imeli preveč razumevanja za njeno početje. V tistem času je veliko prebirala duhovno literaturo, se ukvarjala z vprašanji človekove duše, govornice telesa. To ji je, pravi, veliko pomagalo pri poznejšem ustvarjanju in pri spoznavanju ljudi.

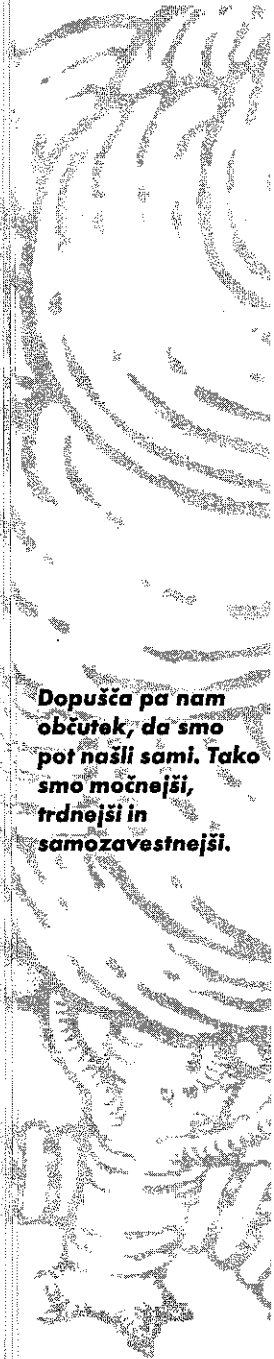
Leta 1992 je začela delati z glino in razstave so se vrstile. Nemirni duh jo je gнал dalje in končala je tudi šolo restavradorstva na Gradisci d'Isonzo. S svojimi spretnimi prsti si je prislužila sloves odlične restavratorkinje in pravijo, da če Jožica nečesa ne bo mogla sestaviti, ne bo mogel nihče.

Obrtna zbornica Slovenije ji je za unikatne lončarske izdelke, pri ustvarjanju katerih se zgleduje po arheoloških izkopaninah in starih civilizacijah, podelila certifikat umetniške obrti. Imela je več samostojnih in skupinskih razstav (v zadnjih treh letih kar devet), na katerih so se brale njene pesmi, predstavitev prazgodovinskih peči za pečenje gline, sodelovala je na različnih sejmih po Sloveniji. Je članica KUD Goriška paleta v Novi Gorici in soustanoviteljica KUD POC Ajdovščina.

Je izjemna pedagoginja. Na svojih tečajih vedno pazi, da so njeni izdelki slabši kot izdelki tečajnikov. Zato da ljudje dobijo zaupanje vase in v svoje sposobnosti, da verjamejo, da so sposobni ustvariti nekaj res lepega. Nasploh

Na svojih tečajih vedno pazi, da so njeni izdelki slabši kot izdelki tečajnikov.

so njeni tečajji precej krajši, kot je običajno, saj njeni tečajniki zelo hitro dojemajo in se učijo.

Delo v Polidentu ji po eni strani daje veliko, saj ob rutinskem delu lahko razmišlja, po drugi strani pa ji jemlje dragoceni čas, ki bi ga rada porabila za druge stvari. Želi si delati z otroki z motnjo v duševnem razvoju. Čuti se dovolj močno, da bi jim lahko pomagala. Želi si delati z ostarelimi v domu, njim bo namenila tudi izkupiček od svoje pesniške zbirke Poti do raja. Poleg tega je odkrila nekaj likovno nadarjenih mladih, tudi z njimi bi se nekdo moral ukvarjati in razvijati njihov talent. Veliko bi še rada napisala, ne le pesmi, tudi romane...

Nekatere od njenih skulptur izražajo tako veliko samote, da človeka postane strah, ko jih gleda. Vendar Jožica smisel življenja vidi v povezovanju z ljudmi in v delu za njih. Svoboda za ustvarjanje DA, pravi, vendar če ne delaš za ljudi, ni pravega smisla, saj je samota še toliko večja.

Adela Kelhar, Maribor

Adela Kelhar se službeno sicer ukvarja z razvijanjem prostovoljnega dela pri srednješolcih, dela v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Mariboru, najraje pa dela s starši v popoldanskem in večernem času, ob sobotah in nedeljah. Za njih že več let vodi seminarje in srečanja.

V več kot 30 letih inovativnega in uspešnega svetovalnega dela si je pridobila praktične izkušnje in teoretično znanje, na katerih je zasnovala svoje delo svetovalke, voditeljice seminarjev in srečanj. Njene metode temeljijo na izkustvenem socialnem učenju, programi so sestavljeni iz posameznih vaj, ki staršem pomagajo pri razvijanju čuta za lastno odgovornost in jim dajo veliko izkušenj za oblikovanje učinkovitega vedenja in delovanja. Udeleženci njenih seminarjev poudarjajo, da se v skupinah ustvarja ozračje zaupanja in domačnosti, spodbuja se raziskovalni duh, ki jih znova in znova vrača k učenju in menjavi izkušenj. Naj to izrazimo z njihovimi besedami: "Gospa Adela Kelhar svoje znanje uspešno prenaša na nas. Naučila nas je metod aktivnega poslušanja, nam pomagala do izboljšanja samopodobe in do uspešnega komuniciranja z okolico. Izjemno všeč nam je, da delo vodi tako, da smo mi tako učenci kot tudi moderatorji. Pri tem je najpomembnejše, da smo nenehno aktivni. Naučila nas je izboljšati kakovost naših življenj in dosegati boljše rezultate doma in na delovnih mestih. Z izjemno senzibilnostjo nas zna izpeljati iz začaranega kroga ovir, na katere naletimo pri svojem delu v seminarski skupini. Dopusča pa nam občutek, da smo pot našli sami. Tako smo močnejši, trdnejši in samozavestnejši. Dopusča pa nam občutek, da smo pot našli sami. Tako smo močnejši, trdnejši in samozavestnejši."

Adela Kelhar je prejela priznanje Andragoškega centra Slovenije za izjemne dosežke pri bogatitvi znanja drugih. Njena izobraževalna in poklicna pot je dolga in bogata. Po končani srednji šoli se je za nekaj časa zaposlila kot

Dopusča pa nam občutek, da smo pot našli sami. Tako smo močnejši, trdnejši in samozavestnejši.

honorarna učiteljica na osnovni šoli, leta 1965 se je vpisala na Višjo šolo za socialne delavce in dve leti pozneje tam diplomirala. Zaposlila se je v sedanjem Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše in čez nekaj let diplomirala na Fakulteti za družbene vede. Ves ta čas se je še dodatno izobraževala, si pridobila certifikat za delo po teoriji izbire, po realitetni terapiji in kvalitetnem managementu Inštituta dr. Williama Glasserja iz Los Angelesa.

Ko je ugotovila, da ima pogovor s starši dosti večji učinek in pomen kot predavanje, se je odločila za drugačen pristop. Začela je s "Šolo za starše", programom za učenje komunikacije, poslušanja in sporočanja ter reševanja konfliktov. Pozneje je ugotovila, da staršem ime programa ni preveč všeč in zato ga je preimenovala v program "Učinkovito starševstvo". Po osmih letih je svoje delo obogatila z novim programom "Učite jih sreče - učenje dobrega mnenja o samem sebi" avtorja Roberta Sullaa. Je tudi avtorica nadaljevalnega programa z naslovom "Kakovost življenja od I. do IV. stopnje".

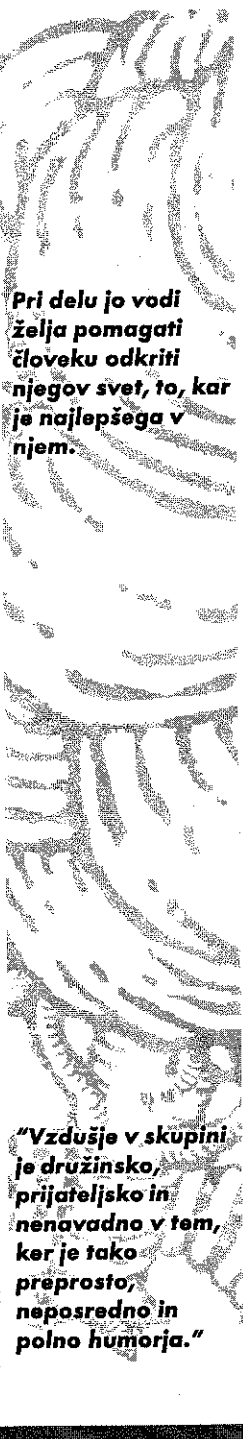
Pri delu jo vodi želja pomagati človeku odkriti njegov svet, to, kar je najlepšega v njem. Človek je zakladnica, pravi, in tega se mora zavedati. Zavedati se možnosti, ki so v njem in naučiti se kakovostno voditi svoje življenje. Nikoli se ne osredotoča na problem, ne išče neprijetnosti, izhaja iz tistega, kar je dobro in kar deluje.

Njenih seminarjev se udeležujejo tako moški kot ženske, vodi pa tudi Klub za starše, že deveto leto. Odrasli se učijo analize, sinteze, strategije in lastnega mota. Kelharjeva je pri svojem delu izjemno dosledna. Na vsak nov seminar se temeljito pripravi s študijem literature, s pripravo miselnih vzorcev in gradiva. Za vsako srečanje izdela natančen načrt, med starše nikdar ne pride nepripravljena. Ob tem, ko dela z ljudmi, se tudi sama uči od njih. Predvsem tega, kako zanimivo rešujejo svoje probleme. Tudi zato ne želi prenehati z delom s starši. Lahko bi namreč nadaljevala le s tečajji za managerje, ki so bolj "donosni". Vendar je s starši začela, škoda bi bilo, če takšna možnost za njih ne bi obstajala. Poleg tega jo to veseli, izpolnjuje, bogati in pripomore k temu, da se veseli same sebe.

Likovni krožek iz Velenja

Člani študijskega likovnega krožka iz Velenja, ki je nastal pri Andragoškem društvu Velenje, Univerzi za tretje življenjsko obdobje, se prej niso poznali. Prihajajo iz različnih krajev iz okolice Velenja - iz Slovenj Gradca, Mozirja, Šoštanja... V krožku se družijo že enajst let (skupina šteje 14 članov, od tega jih deset krožek obiskuje že od začetka) in postali so prijatelji.

Srečujejo se tudi v zasebnem življenju in si medsebojno pomagajo. V krožek prihajajo enkrat tedensko po dve uri, pogosto pa obiskujejo tudi razstave in galerije. Po besedah profesorja Antona Skoka je vzdušje v skupini družinsko,

Pri delu jo vodi želja pomagati človeku odkriti njegov svet, to, kar je najlepšega v njem.

"Vzdušje v skupini je družinsko, prijateljsko in nenavadno v tem, ker je tako preprosto, neposredno in polno humorja."

Z leti so si člani izjemno izostrili estetski čut. Razvijajo pa se tudi osebnostno.

Sebs je najbolj našla pri delu z odraslimi.

prijateljsko in nenavadno v tem, ker je tako preprosto, neposredno in polno humorja. Pogovarjajo se tudi o tem, kaj so prebrali, katere pesmi so jim všeč in podobno.

Začeli so likovno neizobraženi, vendar kot ljubitelji likovne umetnosti. Od ustanovitve pa sistematično pridobivajo teoretična in praktična znanja o vseh likovnih tehnikah (makrame, glina, tempera, linorez, akvarel, slikanje na keramiko, grafika, slikanje usnja), razen olja. Člani na lastno pobudo obiskujejo strokovne tečaje in so člani tudi drugih krožkov. Svoja dela večkrat na leto razstavijo; letos so sodelovali na štirih razstavah, med drugimi so organizirali skupno razstavo s krožkom Univerze za tretje življenjsko obdobje iz Ljubljane. Opreмили so brošure, vabila in novoletne čestitke za Univerzo za tretje življenjsko obdobje. Za Univerzo so likovno opreмили prostore, njihova dela pa so pogosto darila prijateljem in sponzorjem. Vodili so kulturne dneve, v sodelovanju z etnografskih krožkom skrbijo za Kavčnikovo domačijo, ki je spomenik prve kategorije in edina ohranjena alpska dimnica. Zelo učinkoviti so z organizacijskega vidika, za to pa ima velike zasluge njihova najstarejša članica, 80-letna Stana Kovič. O njihovem delu krajevni mediji redno poročajo.

Z leti so si člani izjemno izostrili estetski čut. Njihovi svojci poročajo, kako zahtevni so postali pri izbiranju stvari, daril in podobnega. Razvijajo se tudi osebnostno. Marsikateri pravi, da mu delovanje v krožku pomaga živeti. Tudi profesor Skok rad pove, kako se je v skupini "ostril, gladil in oblikoval".

Odzivnost na njihove razstave je presenetljivo velika, najbolj presenečeni pa so njihovi (odrasli) otroci. Na srečanja krožka večkrat pripeljejo svoje vnuke, obiščejo pa jih tudi drugi krajanji. S krajevnimi obrtniki imajo prav tako dobre odnose - ti jih večkrat pokličejo in povprašajo, če potrebujejo kaj materiala.

Člani krožka so si med seboj zelo različni po izobrazbi, predznanju, ekonomski moči in starosti, eden je celo Nizozemec, en član pa ima multiplo sklerozo. Kljub temu delujejo zelo homogeno in učinkovito. Skupina se po številu članov povečuje in je že dosegla zgornjo mejo. V jeseni bo tako treba ustanoviti novo.

Alžbeta Cergol, Maribor

Alžbeta Cergol je po rodu Čehinja. Rodila se je v družini intelektualcev in kot taki ji je bila zaprta pot do študija medicine, ki si ga je zelo želela (oba njena starša sta bila zdravnika). Otroci intelektualcev so bili v takratnem režimu namreč deprivilegirani in le po srečnem naključju ji je uspelo vpisati se na agroživilsko fakulteto, smer ekonomija. To so bili težki časi: svojo "usposobljenost" je morala dokazovati z lopatami premetanega gnoja in številom pomolženih krav. Ampak, pravi, tako se je kalilo jeklo. Študirala je v skupini "intelektualcev odpadnikov" in toliko, kolikor se jih je vpisalo na fakulteto, jih je tudi diplomiralo v roku.

Takoj po diplomi se je z možem preselila v Slovenijo, v Maribor. Kot ženi zdravnika ji je bil družbeni status zagotovljen in morala je imeti veliko poguma, da se je po nekaj letih, ko se je naučila jezika, zaposlila kot prodajalka v trgovini. Tam je delala eno leto, potem pa se je začela njena pot navzgor.

Sprva je poučevala na Srednji živilski šoli v Mariboru, pozneje na kemijski šoli v Rušah in na Srednji kovinarski, strojni in metalurški šoli v Mariboru. Sebe je najbolj našla pri delu z odraslimi. Poučevanje, vodenje in priprava novih izobraževalnih programov so se prepletali v njenem delu. Tako je že več kot 30 let tesno povezana z izobraževanjem odraslih. S svojo osebnostjo in svojim delom je poleg visoke strokovnosti dokazala, kako pomembno je biti predvsem sočlovek in svetovalec vsakemu udeležencu v izobraževanju. Z osebno zavzetostjo, nasveti in pomočjo je številnim pomagala prebroditi ovire na poti učenja in izobraževanja. Tudi učitelje je znala nevsiljivo in sistematično vpeljati v delo z odraslimi udeleženci in jih podpirati pri njihovem profesionalnem razvoju.

Z razvijanjem novih izobraževalnih programov že vrsto let bogati slovensko teorijo in prakso na področju izobraževanja odraslih in s tem uveljavlja vseživljenjsko učenje. S svojimi pristopi pri vključevanju odraslih v organizirane oblike izobraževanja in s pripravo novih programov je uveljavljala prijeme, ki presegajo tradicionalne načine izobraževanja in so bližje odraslemu udeležencu. "Pri odraslih je treba stvari poenostaviti. Treba je izhajati iz njihovega praktičnega znanja," poudarja sama. Z uveljavljanjem odprtosti programov in oblik na področju tehniškega izobraževanja je posebej v Mariboru izjemno veliko prispevala k razvijanju kulture učenja in bogatitvi znanja. Kot vodji enote za izobraževanje odraslih (brez strokovnih sodelavcev) ji je uspelo, kljub skoraj absolutni regresiji strojne industrije v Mariboru, obdržati racionalen obseg izobraževanja odraslih za pridobitev poklicev v strojništvu na srednji poklicni in tehniški ravni. Poleg tega ji je uspelo obogatiti izobraževalno ponudbo s krajšimi oblikami usposabljanja in izpopolnjevanja.

Za njeno vodenje je bilo značilno subtilno doživljanje posameznega udeleženca v izobraževanju. Sama rada navaja, da je srce tisto, s katerim vidimo, in da se vsako spoznanje začne z občutenjem. Znala je dosledno analizirati potrebe različnih ciljnih skupin in temu prilagoditi učno in organizacijsko strategijo. Sodelavci jo poznajo kot prijetno, sistematično, dosledno, vendar nevsiljivo kolegico, ob kateri so rasli in se razvijali osebno in strokovno, saj je bila zgled v učni in odnosni komunikaciji tako s kolegi kot z udeleženci. Znala je najti povezave z gospodarstvom, Republiškim zavodom za zaposlovanje, Obrtno zbornico: tam je bila še posebej iskana vedno, kadar je šlo za pripravo in izvedbo novih izobraževalnih programov.

Alžbeta Cergol sodeluje tudi pri sistemskem urejanju izobraževanja odraslih in s tem prispeva pomemben delež k oblikovanju prenove izobraževanja odraslih. V Področni kurikularni komisiji za izobraževanje odraslih na podlagi

S svojo osebnostjo in svojim delom je poleg visoke strokovnosti dokazala, kako pomembno je biti predvsem sočlovek in svetovalec vsakemu udeležencu v izobraževanju.

Za njeno vodenje je bilo značilno subtilno doživljanje posameznega udeleženca v izobraževanju.

svojih izkušenj argumentirano opozarja na razlike med željami in resničnim življenjem.

Zadnjih dvajset let je njeno življenje resnično prežeto z izobraževanjem odraslih. Postala je ena najvidnejših andragoginj v Sloveniji. Zdaj je upokojena, vendar kot da se s tem ni nič kaj spremenilo. Dela pri zasebnem izobraževalnem podjetju in s svojimi bogatimi izkušnjami pomaga pri uvajanju novih programov. Osrečuje pa jo to, da njena otroka gresta po njenih stopinjah.

Leda Dobrinja, Lopar pri Marezigah

Leda Dobrinja živi in deluje v Hiši od Čjuda. Pa ne gre za to, da bi se v njej dogajali kakšni čudeži, imenuje se po gospodarju, ki je zadnji živel v njej. Kupila jo je leta 1986 z namenom, da bi postala hiša za ustvarjanje. Z njo je želela dati prispevek v tamkajšnji kulturni prostor. Začeli so z likovnimi kolonijami, razstavami, srečanji z umetniki, kulturnimi in javnimi delavci. značilnost teh srečanji je bila, da so se jih udeleževali tako doktorji znanosti kot nepismeni, duhovniki kot komunisti, uveljavljeni akademski slikarji in likovni samouki. Skupna jim je bila ljubezen do istrske kulture, želja biti to, kar so.

Vrata njene Hiše od Čjuda so odprta vsem, ki jih zanima istrska kultura in želijo nekaj izvedeti o tej kulturi ali zanjo kaj ustvariti.

Leta 1990 je ustanovila Vito – center za pospeševanje kreativnosti in naravno življenje, v začetku je bila to družba, danes je zavod, in začela s kreativnimi delavnicami. Pripravila je turistični in kulturni vodnik po okolici Marezig, ki je prirejen izšel v Slovstvenem in kulturnozgodovinskem vodniku po Sloveniji, pripravila je osnutek razvojnega projekta in začela postopek za vključitev krajevne skupnosti Marezige v projekt Celostni razvoj podeželja in obnova vasi in zasnovala dokumentacijsko zbirko za razvojno in domoznansko področje.

Leta 1994 se je usposobila za mentorico študijskih krožkov, začela se je usposabljalati za svetovalko na področju turizma in postala je članica republiške svetovalne mreže za turizem. V tem času je izdala vrsto poljudnih, strokovnih in literarnih prispevkov in pripravljala televizijske reportaže.

Izjemno pomembno vlogo na istrskem podeželju je opravila z delom v študijskih krožkih. S tem je izobraževanje odraslih vključila v kulturno življenje kraja ter razvoja celotne skupnosti. Prvi je bil krožek z naslovom *Lopar včeraj, danes, jutri* in z njim so želeli dvigniti kulturno življenje in oživiti vas. Dejavnost krožka se je med drugim izrazila tudi v izdelavi promocijskih izdelkov: krožnika z vaškimi simboli, vaškega grba, grafike in unikatne solnice. Vse to je privedlo do vključitve vasi Lopar kot najmanjšega območja v projekt celostnega razvoja podeželja in obnove vasi.

Naslednji študijski krožek *Lopar enbot* je z delom začel leta 1995. Zbirali so stare predmete in fotografije, zapisovali podatke o ljudeh in pripravili bogato razstavo v kulturnem domu. Medtem ko so se v prva dva krožka vključevali vaščani, pa je Leda Dobrinja v tretjem krožku *Beseda slovenske Istre* povezala

ustvarjalne ljudi, ki gojijo pisano besedo, s celotnega območja slovenske Istre. Ob letošnjem Tednu vseživljenjskega učenja bo izšla tretja številka revije *Brazde s trmuna*. Pripravili so tudi več srečanj z znanimi Istrani.

Leda Dobrinja svoje odkrivanje posebnosti slovenske Istre nadaljuje s predstavitvami pomembnih Istranov na tržaškem radiu. Letos pa je začel delovati nov študijski krožek *Slovenci v Istri*, ki se ukvarja predvsem z družbeno problematiko in je že izdal prvo številko lista *Istrske teme*.

Leda Dobrinja je del generacije, ki veliko vlaga v razvoj istrskega človeka. Prva istrska inteligenca se je razpršila po svetu in šele po drugi svetovni vojni rojena generacija, se je, potem ko se je izšolala, naselila doma. Istrani z njimi dobivajo novo vedenje o svoji preteklosti, pomenu svoje kulture in željo po ohranjanju lastne istovetnosti. Leda ves čas deluje tudi pri pripravi razvojnih projektov za domačo vas in širše podeželje in tako prispeva k ozaveščanju in oblikovanju lastnih ciljev tukajšnjega prebivalstva. Vrata njene Hiše od Čjuda so odprta vsem, ki jih zanima istrska kultura in želijo nekaj izvedeti o tej kulturi ali zanjo kaj ustvariti.

Kulturno-umetniško izobraževalno društvo POC iz Ajdovščine

Članice Kulturno-umetniškega izobraževalnega društva POC iz Ajdovščine so se prvič srečale pred dvema letoma v študijskem krožku pri oblikovanju gline. Najbolj navdušene članice so delovanje krožka s predvidenih 20 ur podaljšale na kar šestdeset ur in svoje usposabljanje sklenile z razstavo. Same so si organizirale usposabljanje, iskale ustrezno literaturo, si ogledovale razstave in menjale izkušnje. Način dela in znanje, ki so si ga pridobile v študijskem krožku, sta jim dala nove ideje in spodbude.

Z druženjem so nadaljevale tudi po tem, ko se je krožek končal. Medse so povabile gospo Jožico Korenjak in z njeno pomočjo spoznale različne tehnike in načine modeliranja ter se usposobile za oblikovanje skulptur, glaziranja in pečenja glinenih izdelkov. Medtem je dozorela ideja, da bi znanje in spretnosti, ki so si jih pridobile, širile tudi drugim. Marca letos so tako ustanovile društvo. Še naprej so se izpopolnjevale, tokrat pri akademskem slikarju Alfredu de Locateliju, ki jih je začel uvajati v čudoviti svet risanja. Hkrati so že organizirale prve tečaje oblikovanja gline. Rezultate prvih dejavnosti so maja predstavile na razstavi v Lovričevi knjižnici. Najbolj pa so ponosne na organizacijo *ex tempore* v Mančah. Na tem *ex tempore* so obudile že stare načine pečenja gline. Udeležilo se ga je štirideset navdušencev iz Italije, Hrvaške in Slovenije.

Članice društva so v duhovno bogatitev in razvijanje umetniške ustvarjalnosti vložile zelo veliko svojega dela in časa. S tem so v sebi odkrile sposobnosti izražanja na drugačne in ustvarjalnejše načine. To jim pomaga pri osebnotnem razvoju, postale so pogumnejše in samozavestnejše, spoznale so, da poleg

Medtem je dozorela ideja, da bi znanje in spretnosti, ki so si jih pridobile, širile tudi drugim.

Članice društva so v duhovno bogatitev in razvijanje umetniške ustvarjalnosti vložile zelo veliko svojega dela in časa.

službe, družine in gospodinjstva obstaja še nekaj, kar je samo njihovo. Zagnanost pri oblikovanju gline so prenesle tudi na svojo okolico. Na tečaje so prišle sodelavke, znanke, hčerke. Ljudje iz njihove okolice so kar naenkrat spoznali, da tudi oni lahko oblikujejo glino in rišejo.

Projektni svet za program usposabljanje varuhinja-negovalka

Strokovnjaki Centra Dolfke Boštjančič Draga si nenehno prizadevajo za sodobno obravnavo in kakovostno življenje posameznik in posameznik v motnjami v duševnem razvoju. Ti v Centru najdejo nadomestni ali edini dom. Najpogostejši profil delavca, ki vsak dan, v treh izmenah, skrbi za osebe z motnjo v razvoju, je varuška negovalka. Ta kljub pripravljenosti in želji po delu s to populacijo ni imela potrebnih predhodnih znanj. Zaradi specifičnosti ciljne skupine delavci centra nenehno aktivno iščejo možnosti sodobnega in kakovostnega usposabljanja in spolnjenjanja. Sad kakovostnega strokovnega dela, povezovanja med različnimi ustanovami v Sloveniji in Evropi, je bil projekt za izobraževanje varuško-negovalk, ki je bil financiran iz sredstev programa Tempus.

Zaradi specifičnosti ciljne skupine delavci Centra nenehno aktivno iščejo možnosti sodobnega in kakovostnega usposabljanja in spolnjenjanja.

V izvedbo projekta so se poleg Centra vključile še Srednja vzgojiteljska šola Ljubljana, Visoka šola Nijmegen iz Nizozemske in Pedagoška akademija Univerze v Ljubljani. Slovenske institucije so pripravile program pedagoško-psiholoških, kreativnih in medicinskih znanj iz specialne nege in izobraževanja varuško. Visoka šola iz Nijmegena pa je prevzela kreativno področje, dodatno izobraževanje slovenskih učiteljev in supervizijo. Pod vodstvom Dušana Parazajde se je tako začelo delo za pridobitev novega poklica varuška-negovalka na srednji stopnji s specializacijo.

Vzpostavljen je bil kompleksen proces, ki je temeljil na nenehnem učenju in spolnjenjanju vseh, ki so bili vanj vključeni. Izobraževanje učiteljev je delno potekalo v Sloveniji, delno pa v Nijmegenu, kjer so slovenski učitelji spoznavali metode dela nizozemskih institucij za otroke s posebnimi potrebami. V izobraževalni program so tako uspešno vključene kreativne dejavnosti, kot so glasba, oblikovanje, likovno izražanje, ritmika, drama, lutke in podobno.

V obdobju 1994 do 1997 sta tako pripravljen izobraževalni program uspešno končala dva oddelka delavcev zavodov iz vse Slovenije.

Izobraževalni center Elektrogospodarstva Slovenije iz Ljubljane

Sodelavci Izobraževalnega centra Elektrogospodarstva Slovenije iz Ljubljane svoje poslanstvo vidijo predvsem v zagotavljanju kakovostnega prenosa in menjave znanja ter njegovi učinkoviti rabi v praksi. V ta namen si prizadevajo izrabiti vse razpoložljive organizacijske, tehnične in pedagoško-andragoške možnosti ter ob tem razviti kar najbolj učinkovit način izobraževanja v sistemu Elektrogospodarstva Slovenije.

Že od začetka so posebno pozornost namenjali razvoju izobraževalnih programov. Trenutno izvajajo 14 verificiranih programov in več programov, ki so uveljavljeni znotraj slovenskega elektrogospodarstva. Center uspešno sodeluje s številnimi strokovnjaki iz slovenskega elektrogospodarstva in drugih področij. Ti so vključeni v izdelavo programov in sodobnih učnih gradiv. Sodelavci centra z njihovo pomočjo razvijajo nove pristope v izobraževanju, ki dvigajo kakovost, izbiro in dostopnost izobraževanja. S Centrom RS za poklicno izobraževanje so sodelovali pri razvoju programov za višje šole in pri uvajanju teh programov za odrasle v Sloveniji zaorali ledino.

V izobraževalne načrte vključujejo tako kadrovske službe podjetij slovenskega elektrogospodarstva (teh je 15) kot tudi posamezne strokovnjake, ki jim posebej pomagajo pri izdelavi izobraževalnih programov, razvoju sodobnih gradiv in seveda pri izvedbi izobraževanja. V zadnjih dveh letih so delež delavcev (vseh zaposlenih je 7200) s poklicno kvalifikacijo znižali povprečno za 30 odstotkov, delež strokovnjakov z višjo ali visoko izobrazbo pa povečali za 20 odstotkov.

Najbolj ponosni so na to, da jim je ob reorganizaciji elektrogospodarstva uspelo obdržati Izobraževalni center v vseh organizacijskih oblikah, da še vedno deluje kot celota. Posamezna podjetja jim stojijo ob strani in z njimi dobro sodelujejo. Eden večjih dosežkov je tudi priprava višješolskega programa inženir - inženirka in pa programa za delovodje - delovodkinje. Tega so letos uvedli na novo. V svoje programe izobraževanja nenehno uvajajo nova znanja in jih posredujejo zaposlenim. Letno je v programe, ki jih pripravlja in organizira Center, vključenih 700 do 900 zaposlenih, veliko pa se izobražujejo tudi zunaj podjetja. Pripravljajo se na to, da bodo v svoje izobraževalne programe sprejemali tudi zunanje udeležence. Če gre za izobraževanje, povezano z delovnimi procesi, potem predavajo njihovi strokovnjaki. Veliko pa sodelujejo tudi z zunanjimi strokovnjaki, saj le tako lahko podajajo najaktualnejša znanja.

Poleg že uveljavljenih metod izobraževanja in izobraževanja na daljavo bodo jeseni pričela potekati predavanja med Ljubljano in Mariborom s pomočjo videokonferenčnega sistema. Ob dobro razvitem lastnem telekomunikacijskem sistemu se tak način učenja ponuja kot koristna obogatitev njihove izobraževalne ponudbe.

Najbolj ponosni so na to, da jim je ob reorganizaciji elektrogospodarstva uspelo obdržati Izobraževalni center v vseh organizacijskih oblikah, da še vedno deluje kot celota.

MEDIJI IN VSEŽIVLJENJSKOST UČENJA

Namen omizja je bil predvsem spodbuditi sodelovanje medijev, vlade in Andragoškega centra pri promociji vseživljenjskega učenja.

30. septembra je v prostorih RTV Slovenija potekalo omizje z naslovom Mediji in vseživljenjskost učenja, ki ga je Andragoški center Slovenije organiziral v sodelovanju z RTV Slovenija, in je predstavljalo nekakšen uvod v Teden vseživljenjskega učenja '98. Namen omizja je bil predvsem spodbuditi sodelovanje medijev, vlade in Andragoškega centra pri promociji vseživljenjskega učenja. Kot uvodni razpravljalci so sodelovali: dr. Manca Košir s Fakultete za družbene vede, dr. Darko Štrajn s Pedagoškega inštituta, Marko Prpič z RTV Slovenija, dr. Zoran Jelenc z Andragoškega centra, mag. Jaže Miklavc z Ministrstva za šolstvo in šport, Sektor za izobraževanje odraslih, Ina Petric, Radio Slovenija, Bogi Pretnar, Delo, in Barbara Volčič Lombergar, TV Slovenija. Njihove prispevke nekoliko skrajšane na tem mestu tudi objavljamo.

Marko Prpič: Za poklice na radiu in televiziji se ni mogoče izobraziti v rednem izobraževanju

V Zavodu RTV Slovenija je zaposlenih nekaj več kot 2200 ljudi in med njimi je veliko takih, ki opravljajo delo, za katerega se ni mogoče izobrazevati v rednem procesu izobraževanja. To je že davno prisililo našo hišo, da je ustanovila lasten center za izobraževanje, v katerem se zaposleni učijo in pridobijo posebna znanja za poklice, značilne za našo hišo. To so na primer osvetljevalci, delavci, ki delajo v televizijski maski, snemalci, montažerji, tonski snemalci. Imamo lastno šolo kulture govora, kulturo gibanja, skratka vse tisto, kar naj bi našim ljudem omogočalo uspešno in kakovostno delo. S tem si zagotavljamo lasten kader, hkrati pa zaposlenim omogočamo, da v skladu s svojimi željami menjajo delovno mesto in poklic in sčasoma tudi napredujejo. Digitalizacija elektronskih medijev, ki se je začela pred nekaj leti, postavlja pred nas nov izziv. Slika in zvok se počasi selita na računalniški disk. To je ogrozilo obstoj znamenitih klasičnih podjetij, ki se ukvarjajo s produkcijo posebne tehnologije za potrebe elektronskih medijev. Hkrati pa se je začelo tudi spreminjanje klasičnega pojmovanja poklicev v radiodifuznih organizacijah.

Z znanjem iz računalništva bomo lahko v naslednjih letih obvladali proces obdelave slik in obdelave zvoka, vse manj bo tehničnih naprav, s katerimi so doslej delali le posebni strokovnjaki. Pred leti smo v naših redakcijah že opustili pisalne stroje in jih zamenjali z računalniki, sedaj se iz hiše seli še en medij, počasi, vendar nezadržno, to je klasičen magnetni trak, z analognim zapisom zvoka in slike. Novinarji bodo v naslednjih letih sposobni sami pripraviti prispevek, ga podložiti s pravo sliko, dodati zvok. S tako poenostavljeno tehniko izginjajo nekateri poklici, ki smo jih poznali do zdaj. Imamo vse manj klasičnih voznikov, izobražujemo asistente luči, tako da so hkrati tudi asistenti za zvok -

Začela se je doba nenehnega učenja, pa če nam je to všeč ali ne.

spreminjajo in brišejo se meje med poklici. To so sicer na videz majhne spremembe, ki pa v kolektiv vnašajo negotovost. Marsikdo se bo moral spet lotiti učenja, se prekvalificirati, da bo sploh lahko obdržal delo v hiši. Znanje, ki se je nabiralo v naši hiši 70 (radio) oziroma 40 (televizija) let, izgublja težo in pomen. Prav tako klasičen način izobraževanja, ko smo se v šoli naučili vsega, kar smo morali vedeti. Začela se je doba nenehnega učenja, pa če nam je to všeč ali ne.

Zoran Jelenc: Vseživljenjsko učenje postaja tudi politična tema

Ne morem iz svoje kože in moram nekaj povedati o pojmih "učenje", "izobraževanje", "vseživljenjsko učenje", posebno zato, ker tudi strokovnjaki ne vedo, kaj to je, oziroma se tudi v strokovnih krogih razpravlja "tako ali drugače". Začel bi z ugotovitvijo, ki je bila sprejeta na ministrskem srečanju ministrov za izobraževanje držav OECD v Parizu leta 1996, in sicer da zaznavamo paradigmatičen premik od izobraževanja k učenju in da je to ena tipičnih ugotovitev našega časa. Na to nas opozarjajo viri: bolj ko gledamo v preteklost, večkrat se v besedilih pojavlja beseda "izobraževanje" oziroma "education" v angleščini, v sodobnejših besedilih pa se večkrat uporablja izraz "learning" - učenje. Ob tem seveda tudi life-long learning (vseživljenjsko učenje) itn.

Ko govorimo o izobraževanju, mislimo na proces pridobivanja znanja, ki je navadno določen od zunaj. Gre za program, ki ga bodisi družba bodisi organizacija ali kdor koli zunaj nas načrtuje in seveda potem tudi nadzira. Gre torej za družbeni kontekst, gre za večjo formaliziranost izpeljave tega procesa z določenimi cilji, normami, strukturiranjem vsebin itn. Ko govorimo o učenju, pa je v ospredju posameznik in njegova pobuda, njegove potrebe, v ospredju je antropološki kontekst. To pomeni večjo fleksibilnost tega procesa pri postavljanju cilja, pri izpeljavi in ta dejavnost se izpeljuje vsepovsod, z vsemi mogočimi vsebinami in lahko rečemo, da izvira iz življenja ali je sredi življenja. Vsebinsko se prepleta, torej ne vsebuje tipične predmetne razporejenosti in pomembna je lastna aktivnost posameznika, ki pravzaprav usvaja znanje s svojimi projekti, s katerimi izbira vsebine za svoje potrebe. Primerjavo lahko zelo slikovito prikažem takole: namesto "poučujete me" - "učim se"! S pojmom šolanja se pojem izobraževanja še nadalje oži. Najprej je učenje kot najširša dejavnost, potem je izobraževanje kot tehnološka izpeljava nekih vrst učenja in potem je šolanje kot institucionaliziranost tega izobraževalnega učenja. Ti pojmi se žal tudi pri nas zelo zamenjujejo ali pa neustrezno uporabljajo. Če dodamo učenju še besedo "vseživljenjsko", potem še bolj označimo dejavnost, ki se dogaja sredi življenja. Ta dejavnost ima dve razsežnosti: life-long (od rojstva do smrti), torej vertikalna razsežnost, moje zadnje strokovne raziskave pa uvajajo izraz "life-wide", "v širini življenja",

Ko govorimo o učenju, pa je v ospredju posameznik in njegova pobuda, njegove potrebe, v ospredju je antropološki kontekst.

torej vse razsežnosti življenja. Ko govorimo o "vseživljenjskem", govorimo o vertikalni dimenziji (navadno se misli, da je samo ta), hkrati pa o horizontalni, ki pomeni širjenje znanja, ki smo ga pridobili v procesu izobraževanja. Takšen premik povzroča potrebo po prestrukturiranju sistema, ki napeljuje samo na eno vrsti dejavnosti, to je izobraževanje ali šolanje. Sistem se mora tudi v otroštvu prestrukturirati vsebinsko, časovno, pa tudi po ciljnih, tako da se predvidevata tudi izobraževanje in učenje.

**V Sloveniji učenje
doživljamo kot
osebno zadevo, in
ne kot javno.**

Drugi element vseživljenjskega učenja je, da v to dejavnost vstopajo številni subjekti, poleg šole, ki ima monopol po tradiciji, tudi organizacije, skupine ter posamezniki, ki učijo drug drugega. Tretji element: brez aktivnega posameznika dejavnosti vseživljenjskega učenja ni. En pristop k aktiviranju posameznika so učni projekti, posameznik torej v okolju aktivno išče tisto znanje, ki ga potrebuje. Drugo načelo je učeča se družba, "learning society": družba, strukturirana tako, da daje učinke, ki so učinki učenja. Vpliva na učenje družbe, soseske, organizacije, šole, univerze (v tem smislu zelo nedotakljive), vendar na strukturiran način.

V proces premika od izobraževanja k učenju se je vključila politika. Ministrska konferenca OECD v Parizu je potekala pod geslom "Life-long learning for all", torej "vseživljenjsko učenje za vse", in tudi UNESCO je to geslo uporabljal pri svojih projektih. To pomeni politično zaščito tega pojma. Zadnja leta nastajajo nacionalni programi z geslom ali pa v okviru načela in strategije vseživljenjskosti učenja. Angleški npr. "learning age" - "stoletje učenja" in z dodatkom "nova doba za Veliko Britanijo", Nizozemska s projektom life-long learning, pa skandinavske in druge države. Tudi gibanja: Japonska ima na primer "life-long learning movement", "gibanje za vseživljenjsko učenje", ki se je začelo pred letom 1990 in povzročilo spremembe v razporeditvi virov učenja, dostopnosti in v infrastrukturi, ki je za to potrebna. Projekti, ki jih poznamo, so tudi Evropsko leto vseživljenjskega učenja, Teden odraslih učencev v Veliki Britaniji in Teden vseživljenjskega učenja pri nas, ali Unescov projekt "Learning to be" iz leta 1970, "Učiti se za življenje", ali najnovejši "Učenje: skriti zaklad". Nastajajo organizacije, kot je "European Life-long Learning Initiative", "Pobude za vseživljenjsko učenje" ali "World Initiative Life-long Learning". Tudi šolske reforme, čeprav se akterji temu upirajo, bodo morale vključiti ta element. Žal moram za našo šolsko kurikularno prenovo reči, da nima vertikalne dimenzije, da se pogovarjamo le o razporeditvi po predmetih, času itn., vertikalno še ne razmišljamo.

**Vlogo medijev
vidim kot partnerja
v konceptu
strategije
vseživljenjskega
učenja.**

Kako mi v Sloveniji doživljamo učenje? Učenje doživljamo kot osebno zadevo, in ne kot javno. Naj vseeno povem geslo, pod katerim je lani potekala Unescova konferenca z naslovom "Učenje odraslih, ključ za 21. stoletje". Geslo je bilo: Učenje je pravica, sredstvo, veselje in odgovornost. Gre torej za prenos, za širjenje pojma: od tistega tipičnega, zoprnega učenja, ki je naša skrb, težava in bojazen, k veselju, lastnim pobudam, k iskanju. Obstaja tudi pojem

“raziskujoče učenje”, ki se pojavlja v zadnjem času. Tako se tudi na tem področju odpira.

Zaključil bi z opozorilom na vlogo medijev, seveda vem, da boste drugi o tem več in konkretnije povedali, vendar bi pri tem izpostavil dve stvari: mediji so del tega življenja, ki ga zajema koncept vseživljenjskosti učenja, tako kot vsaka organizacija ali še bolj ker so še toliko bolj učinkoviti, ker zajamejo toliko ljudi, množice in posameznike. Vlogo medijev vidim kot partnerja v konceptu strategije vseživljenjskosti učenja, in sicer dvojno: prva vloga je, da so resnični subjekt, se pravi nosilec in izvajalec programov učenja in izobraževanja. Tu ne mislim samo na izobraževalne programe, ampak na vsako oddajo, ki ima tudi sporočilo oziroma ki sporoča znanje. Druga funkcija pa je posredovanje informacij o učenju; to pa je izjemno pomembna funkcija v kontekstu vseživljenjskosti učenja. Tudi zunaj medijev potrebujemo informacijske svetovalne službe, ki posredujejo znanje o virih in možnostih učenja. Če tega ni, potem so viri, ki obstajajo, nepovezani. Mediji so tu lahko izjemno močni, to dokazuje denimo vloga BBC-ja v Tednu odraslih učencev v Veliki Britaniji.

Manca Košir: Učim se, torej sem

“Ob nedeljah, ko je bil (moj oče) doma, smo vsi posedli okrog velike mize in je nismo smeli zapustiti, dokler mu nismo povedali, kaj smo se novega naučili tisti dan. Preden smo šli k mizi, smo si umivali roke in tedaj sem spraševal sestre: “Česa ste se naučile?” Če so odgovorile, da ničesar, sem jih spodbujal: “Bolje bo, da se hitro česa naučimo!” Vzeli smo enciklopedijo in poiskali nekaj takega, kot je na primer “število prebivalcev v Nepalju presega en milijon”. Potem smo posedli za mizo in med jedjo razmišljali o tem. (...) Dolgo smo jedli in ko je bilo obeda končno konec, je oče odrinil svoj krožnik, se obrnil k meni in vprašal: “No, Felice, česa si se danes naučil?” Odgovoril sem: “Nepal ima več kot milijon prebivalcev.” Za tega človeka ni bilo nič nepomembno! Obrnil se je k materi in komentiral: “Mama, si ti vedela, da ...?” Otroci smo ju opazovali in si mislili: “Norca!” Spraševali smo svoje prijatelje, ali morajo tudi oni svojih staršem pripovedovati o Nepalju. Odgovarjali so: “Mojih staršev sploh ne zanima, če kaj vem ali če ne vem nič.” Toda, naj vam zaupam skrivnost! Še celo sedaj, ko gre Felice spat, pa čeprav je tisti dan morda delal devetindvajset ur in je popolnoma uničen, ko se splazi med rjuhe ... tisti veličastni trenutek, preden ga premaga spanec, se vpraša: “Felice, česa si se danes naučil?” In če si ne znam odgovoriti, moram vstati, vzeti enciklopedijo, polistati in se naučiti česa novega.” (Leo F. Buscaglia: ŽIVIMO, LJUBIMO IN SE UČIMO, Znanka, Ljubljana 1996, s. 39)

To je ena najbolj prisrčnih zgodb, kar sem jih prebrala o učenju. O tem, da se učenje začne z učenjem učenja, da se je treba učiti vsak dan in da je učenje vseživljenjski proces. In tudi, da učenje ni isto kot izobraževanje, zato zanj ne potrebujemo nujno šol in drugih ustanov, temveč predvsem - voljo in disciplino,

Učenje ni isto kot izobraževanje, zato zanj ne potrebujemo nujno šol in drugih ustanov, temveč predvsem voljo in disciplino, red in delovne navade, vse pa kakopak začinjeno s takšnim ali drugačnim veseljem.

Povedano kratko in jedrnato: televizija je danes najpomembnejša učiteljica in mi njeni poslušni učenci.

Uredniki in novinarji naj bodo pripravljeni prisluhniti občloveški potrebi po učenju in poiskati zgodbe, ki spodbudno govorijo, da je učenje veselje, da dela življenje bogato in polno.

red in delovne navade, vse pa kakopak začinjeno s takšnim ali drugačnim veseljem (norca briti iz staršev je priljubljen hec med otroki!) ter prežeto z razumevanjem in ljubeznijo.

Če je še dve desetletji nazaj veljalo, da se mlad človek največ nauči v šoli, starejši pa iz knjig in drugega tiska, je danes nepreklicno drugače: mnogi otroci prebijejo več časa pred televizijskim sprejemnikom kot v šoli, odrasli pa večino informacij dobijo iz množičnih občil, največ s televizijskih ekranov. Raziskave kažejo, da odrasli v ZDA 80 odstotkov vseh informacij pridobijo iz medijev, od tega več kot 70 prek TV. Povedano kratko in jedrnato: televizija je danes najpomembnejša učiteljica in mi njeni poslušni učenci.

Koliko se producenti množičnih medijev zavedajo, da niso zgolj informatorji ali zabavljači svojih občinstev, temveč predvsem formatorji in, žal, posredno tudi deformatorji ljudi? Učijo jih namreč najpomembnejšega: kako biti. Kakšne življenjske sloge in vzorce naj izbirajo, o čem naj se pogovarjajo (agenda setting), v kaj naj se oblačijo, kaj naj jedo in pijejo, koga posnemajo, kam potujejo, koga volijo...

Ena najpomembnejših nalog, ki bi jo morali opravljati javni mediji, je promocija učenja kot vseživljenjskega procesa, začevši z nagovorom najmlajših do ljudi poznih jesenskih let. Napisati, povedati, pokazati, zapeti, zaplesati, da je učenje radost, ki človeka ne bo nikoli zapustila, če ji bo zares rekel DA. Afirmirati vseživljenjsko učenje tako, da mediji reprezentirajo njegov pomen in smisel, ga definirajo kot dobro in osrečujoče. Če pogledamo, kakšne stereotipe in identifikacije nam ponujajo današnje podobe v množičnih občilih, bomo opazili, da prevladuje potrošniški tip, ki mu je pomembno imeti, in ne biti, tudi na javni televiziji, in ne le na komercialnih. Javna televizija, javni radio in javni časopisi (menim, da so v Sloveniji že vsi časniki in časopisi komercialne narave, torej navezani na oglaševalce in orientirani k visokim nakladam) so dolžni govoriti državljanom različnih slojev, kultur, verskih pripadnosti, in morajo spregovoriti o vseh, naj bo tip govorca še tako marginalen.

V Sloveniji nimamo medijske politike. Naša država se ne zaveda, kakšno moč imajo mediji, zato jih tudi ne regulira in ne financira tako, da bi lahko od njih terjala izpolnjevanje "državljsanske dolžnosti" kakovostnega informiranja, izobraževanja in učenja ter zabavanja. Zato se lahko uredniki in producenti na slovenski televiziji, radijskih postajah in časopisih vedno izgovorijo, da oni pač delajo, kar zmorejo, in da več ne morejo storiti, ker gre največ njihove energije v pridobivanje denarja za preživetje, zato je nimajo (dovolj), da bi načrtovali za učenje afirmativne in privlačne vsebine, zaposlili novinarje, ki bi pokrivali področje vseživljenjskega učenja, uvažali drage kakovostne oddaje (denimo BBC), ki odlično učijo in izobražujejo... Kaj storiti za drugačno podobo javnih množičnih občil je potemtakem treba najprej doreči na državni ravni, v parlamentu in na ministrstvih.

Drugo, česar se je treba lotiti znotraj medijskih uredništev in zunaj njih, je "degetoizacija" tem o učenju in za učenje, ki so predvsem vsebovane v izobraževalnih redakcijah in v času, skopo odmerjenim za njihov program, oziroma časopisnih straneh, z izgovorom, da tovrstne teme pač niso atraktivne, ne ponujajo senzacij, zato so slabo ali celo negledljive, malo poslušane in redko brane. Afera Jankovič je paradigmatični primer, kdaj in kako so se slovenski mediji pripravljene lotiti "šolske problematike". Lahko pa bi se mnogih drugih tudi, če bi imeli uredniki in novinarji dovolj domišljije, če bi bili pripravljene prisluhniti občečloveški potrebi po učenju (kakršnem koli že pač) in poiskati zgodbe, ki spodbudno govorijo, da je učenje veselje, da dela življenje bogato in polno. In da se lahko človek uči tudi popolnoma hrom in nem, če mu vsaj trepalnice pomigajo kot Jeanu-Dominiqueu Baubyju, piscu svetovne uspešnice *The Diving-Bell and the Butterfly*.

Teme o učenju so potemtakem primerne za vse vrste programov, tudi za zabavne. Brez veselja praviloma ni učinkovitega učenja in z zabavo, humorjem in šalami se najhitreje in najlažje učimo. Mediji so poglavitni tvorci mitov sodobnega časa, zato imajo tudi največjo moč zgodbe demitizirati. Učenje kot trpljenje je eden tistih stereotipov, ki ga je treba najprej razbliniti in učenje rehabilitirati kot pristno življenjsko radost. Brez pomoči medijev in drugačne reprezentacije učenja v njihovih podobah Slovenija ne bo postala "učeča se družba", ta je cilj razvitega sveta in maksima, ki bi jo kazalo udejaniti tudi v naši deželi.

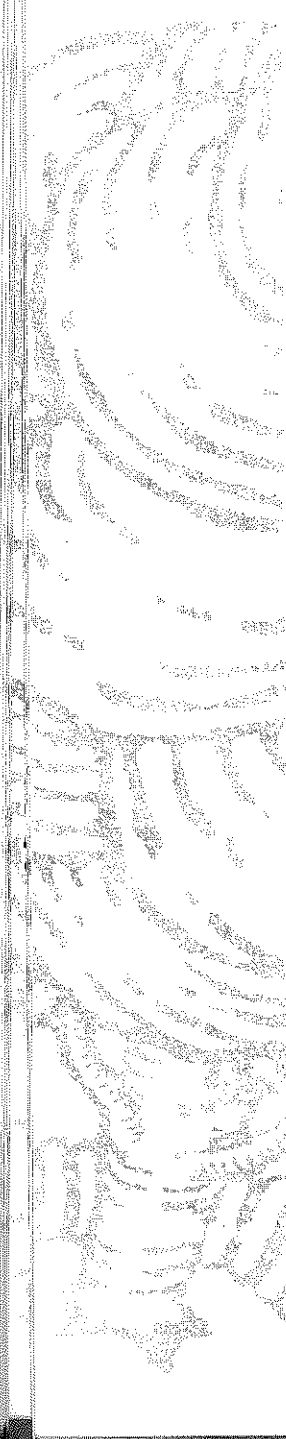
Naj sklenem: živimo v času množičnih občil, zato so mediji prostor predstav učenja, ki imajo dominanten družben vpliv. Od države kaže terjati vzpostavitev medijske politike, ki bo razumela tako pomen medijev kot pomen vseživljenjskega učenja prek njih, v njih in z njimi. Od javnih medijev kot odgovornih za krepitev demokracije, uveljavitev državljanskih in človekovih pravic ter skrbnikov za javni blagor pa zahtevati, da postavijo učenje na prioriteto mesto v hierarhiji pomenov za naše posamično, osebno biti in bivanje Slovenije kot skupnosti zavedajočih, kakovostno informiranih in vse življenje učečih se ljudi.

Darكو Štrajca: Vse življenjsko učenje kot instrument družbe kontrole

Glede na temo omizja "Mediji in vseživljenjsko učenje" sem izbral tematiko, o kateri bi se dalo predavati najmanj en semester, zdaj pa moram to storiti v 10 minutah. To je tema, ki sproža veliko razmislekov, veliko politik in ki je tako rekoč nenehno prisotna. V tej družbi, ki ji zdaj rečemo medijska družba in o kateri se govori, da bo informacijska družba oziroma je že informacijska družba, je učenje način življenja. Tu ni druge izbire. Ta družba pravzaprav šele nastaja, je še vedno v tranziciji, in tega še ne vidimo tako jasno. Pri učenju smo svobodni. Namreč, informacijska družba pomeni končno realizacijo ideala svobode. Kot pravi pred nedavnim umrli Deleuze: svoboda postaja poglaviti instrument

Teme o učenju so potemtakem primerne za vse vrste programov, tudi za zabavne.

Kot vemo, je bilo v različnih strukturah vedno pomembno vprašanje, ali se smejo ljudje naučiti več kot toliko, da ne bodo nevarno ogrožili obstoječega reda.

kontrole. V zgodovini se je razna gospoda trudila uveljavljati kontrolo na vse možne načine, med katerimi je bilo učenje in izobraževanje tudi eden od instrumentov. Kot vemo, je bilo v različnih strukturah vedno pomembno vprašanje, ali se smejo ljudje naučiti več kot toliko, da ne bodo nevarno ogrozili obstoječega reda. No, zdaj smo končno v situaciji, ko moramo ljudi čim več naučiti, ko naj se čim več učijo, se svobodno učijo, naj se upirajo, naj kritizirajo itn. Vse jim je treba ponuditi in mediji so tu hvaležno na razpolago. Zato, da bo ta informacijska družba povečala tok informacij, ker to povečuje finančne tokove itn. To je eden od imperativov, ki so strukturno vdelani v to družbo. Torej, tako kot bi dejal Deleuze, smo v določenem trenutku krize. Ne obstaja institucija, ki ne bi bila v krizi, pa naj začnem z družino, šolo, kasarno, tovarno, kliniko itn. Družina, kot vemo, je naraščujoč fenomen, član na primer zamenja več družin, torej ne živi samo v tisti, v kateri se rodi in v katero se poroči, ampak se potem lahko še trikrat poroči (ali pa tudi ne). Tudi šola je v nenehni krizi; Deleuze pravi, da to, da jo nenehno reformirajo, pomeni, da je nerešljiva. Kasarne so seveda stvar izbire, nihče ni več prisiljen preživeti določenega obdobja v kasarni, namesto tovarn dobivamo podjetja, klinike postajajo tako drage, da je vsako zdravljenje odveč, zapori pa tudi ne funkcionirajo in nikogar ne ozdravijo delikventnih nagibov. Vse te institucije propadajo in kaj se ponuja namesto njih? Namesto njih se ponuja ta svobodna družba, torej nič trdnih institucij, prehajanje iz ene forme v drugo itd. Končni rezultat pri tem je, kot pravi Deleuze, to, da za razliko od prejšnjega obdobja (namreč on družbo teh zaprtih institucij imenuje univerzum zaprtih institucij oziroma upokojski univerzum), individua kratko malo ni več. V družbi upokojskega univerzuma smo namreč imeli družbo, v kateri smo imeli posameznika - individua v tej industrijski fazi, zgubljenega v množici, zdaj pa imamo drugo situacijo. Namesto njega imamo dividua; razlika je v tem, da individuum je neka enota, ki je nedeljiva, dividuum pa označuje deljivost. No, in učenje je, predvsem vseživljenjsko učenje, prispevek k tej dividualnosti v tem smislu, da nam omogoča, da se na primer takrat, ko se provizorno izučimo za neki poklic in ta postane odvečen ali se spremeni, lahko prilagodimo. Iz ene forme začasne individualnosti se preselimo v neko drugo. To, kar sem zdaj govoril, se pravzaprav sliši kot neka humanistična zgroženost nad družbo kontrole. Tu pa moram narediti določen obrat. Določiti je treba, s katerega stališča govorimo. Težava je v tem, da o tem ne znamo drugače govoriti, ker smo zrasli v prejšnji strukturi. Navajeni smo bili na to, da se izučimo za neki poklic, vedelo se je, da je treba opraviti določene šole, potem pa se nekaj postane in to ostane, dokler nas ne upokojuje. Tisti osnovni medij, prek katerega smo se učili, čeprav smo se mi že rodili v dobo radia, televizije itn., je bila knjiga. Učenje je bilo vezano na knjigo. In tudi naš diskurz je bil vezan na to grafično kulturo. Zdaj prehajamo iz grafosfere v videosfero: ni več centriranega medija, ki ga je treba poiskati, ali pa je sestavni del drugačnega doživetja. Če ste na primer dober uporabnik interneta, preberete mnogo prispevkov v zelo kratkem času. Vendar to se je zgodilo novim generacijam, in to tako je.

Barbara Volič Lombergar: Odgovornost nacionalne televizije je velika

RTV Slovenija je ena od osrednjih in v marsičem dominantnih nacionalnih informativno-izobraževalnih in kulturno-umetniških ustanov. Izjemna velikost avditorija in daleč največji vpliv, ki ga ima televizijski medij, postavljata pred javno televizijo z nacionalnim programom še posebej veliko odgovornost - odgovornost za vse, kar s svojim programom posreduje javnosti. Od javne nacionalne televizije je pričakovati vsestranskost, kakovost, izvirnost, raznolikost in kredibilnost njene programske ponudbe. S pritegovanjem vsega slovenskega kreativnega potenciala in vpetosti v Evropo in svet mora odsevati zgodovinsko in sodobno ozaveščanje o identiteti Slovencev, mora obveščati in ozaveščati - mora torej biti, če se nekoliko slikovito izrazim, ogledalo in svetilnik obenem. Kakovosti in vse druge opredelitve javne nacionalne televizije seveda niso nujno v nasprotju s fitim, čemur rečemo popularnost ali v žlahtnem pomenu besede všečnost, saj se tudi javni servis ne nazadnje potrjuje le z zaznavno dovtetnostjo občinstva, za razliko od komercialnih televizij tudi izrazito segmentiranega. Če se še tako popreproščeno sliši, toda tudi javna televizija z nacionalnim programom izgubi svoj smisel, če je nihče ne gleda. Bistvo problema torej ni samo v izboru in razmerju vsebin, ki jih nacionalna televizija posreduje gledalcu, ampak predvsem v poznavanju in upoštevanju percepcijskih značilnosti publike ali publik, ki jo v posameznih časovnih programskih pasovih pričakujemo pred ekrani ali jo s svojimi sporočili nagovarjamo. Gre torej za temeljno vprašanje - 'kako' in 'kako komu'.

Če izhajam iz temeljne funkcije nacionalne televizije, opredeljene z zakonom, da objektivno in neodvisno obvešča, da ozavešča, da širi znanje in pogloblja vedenje, da približuje duhovne dosežke in znanstvene dosežke doma in po svetu in ne nazadnje, da sprošča in zabava, potem je moč reči, da mora kakovosten izobraževalni program na javni nacionalni televiziji vsebovati prav vse našete elemente ob jasni predpostavki, da so izobraževalne vsebine specifične prav za javne nacionalne televizije - za razliko od komercialnih.

Čeprav bi lahko v večini oddaj nacionalne televizije našli tudi izobraževalne elemente oziroma cilje, se bom skušala omejiti predvsem na oddaje, ki nastajajo v okviru Izobraževalnega programa TV Slovenija, programa torej, ki mu je izobraževanje temeljni cilj.

Še pred nekaj leti je bilo tedanje Uredništvo izobraževalnih oddaj TVS odrinjeno znotraj hiše prav na rob pozornosti, s tem pa so bila povezana tudi zanemarljivo majhna vlaganja vanj in posledično majhne možnosti za delo. Uredništvo izobraževalnih oddaj se je (znotraj takratnega Dokumentarnega programa) osredotočalo bolj ali manj na oddaje takratne Šolske televizije in redke zahtevnejše kakovostne oddaje so bile tu in tam po večini le plod trmastega vztrajanja in dela posameznih urednikov in avtorjev.

Televizija mora obveščati in ozaveščati - mora biti ogledalo in svetilnik obenem.

**Razvojna prioriteta
Izobraževalnemu
programu javne
televizije v praksi
pomeni, da je dobil
redne dnevne
termine.**

Z zadnjo reorganizacijo in novimi usmeritvami programskega vodstva nacionalne televizije, potrjenimi tudi na Svetu RTV, se je nekdanje Uredništvo izobraževalnih oddaj preoblikovalo v samostojni program in skupaj z Otroškim in mladinskim programom dobilo ob jasnih smernicah in zahtevah tudi razvojno prioriteto, podobno kot je razvojno prioriteto v zadnjih letih v okviru TVS dobil dokumentarni žanr nasploh, ne glede na to, v katerem segmentu nacionalne televizije nastaja (gre za otroške in mladinske dokumentarne, aktualno-dokumentarne, kulturno dokumentarne oddaje ali pa tisti del dokumentarnih oddaj, predvsem s področja naravoslovja, ki nastajajo v Izobraževalnem programu, če pravih avtorskih dokumentarcev v najbolj čistem pomenu besede in njihove razvojne prioritete niti ne omenjam).

Razvojna prioriteta Izobraževalnemu programu javne televizije v praksi pomeni, da je dobil redne dnevne termine v terminskem načrtu predvajanj, in sicer vsak dan med 18.20 in 19.10 na I. sporedu ter deloma ali v celoti tri tedenske termine v osrednjem programskem času med 20. in 22. uro na I. in ali na II. sporedu in tudi potrebna finančna sredstva ter produkcijske možnosti za realizacijo svojega programskega načrta. V okviru Izobraževalnega programa poteka tudi izbor in slovenjenje vseh tujih dokumentarnih oddaj in serij, ki predstavljajo v javnosti enega bolj opaženih delov programske nacionalne ponudbe.

Ob jasni programski odločitvi, da nacionalna televizija podpre Izobraževalni program in tudi investira vanj, se je začelo postopno spreminjanje koncepcije tega programa, katerega uredniško izhodišče temelji na nekaj osnovnih spoznanjih:

1. izobraževanje se razume kot vseživljenjsko učenje in je pravica, ki jo zadovoljuje tudi televizija kot javni zavod,
2. televizija naj ustvarja potrebo po zanimanju,
3. televizija naj zagotavlja širjenje vedenja,
4. premišljena uporaba ustrezne metodologije pri oblikovanju televizijskega izdelka oziroma premišljen pristop do načina posredovanja vsebin, da bi te postale zanimive in zato sprejemljive, privlačne,
5. fazno delo, da bi pripravili gledalca za sprejem ponujene vsebine,
6. upoštevanje gledalčevih potreb in pričakovanj.

**Ob jasni
programski
odločitvi, da
nacionalna
televizija podpre
Izobraževalni
program in tudi
investira vanj, se je
začelo postopno
spreminjanje
koncepcije tega
programa.**

To skušamo udejaniti z oblikovanjem programa in premišljeno umestitvijo posameznih oddaj v terminski načrt predvajanj. Izbire ali možnosti niso vselej optimalne, kajti izobraževanje je le ena od funkcij televizije, ne vselej prioriteta: razlogi so različni, ne nazadnje tudi ekonomski. Kljub vsemu nam je uspelo oddaje izobraževalnih vsebin uvrstiti v redne dnevne slove, v vsem tednu na I. programu. V teh terminih posredujemo temeljne izobraževalne oddaje lastne produkcije različnih vsebin in različnih žanrov ter za najširši krog gledalcev. Tem terminom, Izobraževalnega in pred tem Otroškega in mladinskega programa, rečemo tudi družinski termin, saj predvidevamo, da je takrat največja

verjetnost, da oddaje dosežejo zelo širok, izobrazbeno, socialno in starostno pester krog gledalcev. Te oddaje ponavljamo v poznih večernih terminih in naslednji dan v dopoldanskem času. Vsebinsko in žanrsko različne oddaje se po vsebini ukvarjajo z naravoslovjem, znanostjo in tehniko, zdravstvom, okoljem, šolstvom, kulturo in kulturno zgodovino, dediščino itd. Metodologija pristopa oziroma obravnavanja posameznih vsebin je pri teh oddajah še posebej zahtevna, saj je eden bistvenih smotrov tovrstnih oddaj predvsem vzbujati zanimanje, spodbuda za učenje pa bi tako bila najvišji dosežek. Vsekakor uspeh te faze v nadaljevanju pomeni zahtevo po specializiranih oddajah za posamezne ciljne publike. Nekaj jih že zdaj uvrščamo v "prime time" ali v večerne termine.

Če je izobraževani program v prvem obdobju rasti, kot označujem delo programa v zadnjih dveh letih, navdušil gledalce za posamezne vsebine, zdaj prihajamo v obdobje oblikovanja tudi bolj specifičnih oddaj, zahtevnejših in občasno za bolj segmentirane publike. Seveda je nujno in dobro, da delo poteka s sodelovanjem strokovnjakov in institucij, znanosti in izobraževalnega sistema. Narobe bi bilo zgolj televiziji naprtiti odgovornost in breme oblikovanja takega programa, kajti to bi pomenilo, da televizijski medij izključimo iz sistema znanosti in izobraževanja (navsezadnje tako sodelovanje že teče, na primer z Ministrstvom za znanost). Da postane medij aktiven v procesu izobraževanja, se mora prilagoditi potrebam, času in novim načinom posredovanja znanja. Interaktivno in medmedijsko povezovanje je, tako kažejo izkušnje v svetu, nujno. Povezovanje z internetom, izdelovanje VHS kaset, CD-romov in pisnega gradiva, kot učnih pripomočkov, kadar je televizija aktivna v izobraževalnem procesu, pa so temeljni argumenti, ki, po moji presoji, narekujejo specifično delovanje tega dela televizije in samostojno obravnavo. Mnoge izkušnje iz tujine podpirajo tako opredelitev, saj imajo po Evropi celo povsem samostojne izobraževalne kanale ali pa samostojne oddelke v okviru nacionalnih ali javnih televizij. V Sloveniji seveda verjetno ni potrebe po posebnih izobraževalnih kanalih. Pomembno pa se mi zdi, da so izobraževalnemu programu še naprej dane razvojne možnosti. Nacionalna televizija bi namreč lahko izgubila del svojega poslanstva (in denarja) v trenutku, ko bi posamezne, za izobraževanje specializirane produkcijsko-založniške hiše dobile koncesije pri, denimo, komercialnih televizijah. Tej nevarnosti bi se morala nacionalna televizija izogniti.

Zakonitosti oblikovanja oziroma produkcije izrazito izobraževalnih oddaj so seveda povsem drugačne kot zakonitosti oblikovanja siceršnjih televizijskih oddaj. To dejstvo gre v podporo specifični obravnavi izobraževalnega programa.

Zavzemam se za "dvojnost" izobraževalnega programa, da se omenjena nevarnost ne bi prehitro zgodila. Po eni strani moramo z izobraževalnimi

Seveda je nujno in dobro, da delo poteka s sodelovanjem strokovnjakov in institucij, znanosti in izobraževalnega sistema.

Izobraževalni program nacionalne televizije bi moral zato v še večji meri postati uredniško središče in žarišče vseh vzgojno-izobraževalnih, medijsko-kreativnih in produkcijskih potencialov v celotnem slovenskem prostoru.

oddajami zadovoljiti najširšo, splošno publiko, po drugi pa specifične skupine. To je naloga programa, ki jo zastavljam v prihodnjem obdobju, začeni s programskimi dopolnitvami prihodnje leto, ko bomo z nekaterimi oddajami, predvsem s področja medicine, naravoslovja in tehnike, skušali doseči kar najvišjo raven televizijskega izdelka z izobraževalno vsebino.

Osnovno delovanje Izobraževalnega programa mora sloneti predvsem ali tudi na spoznanju, da je televizija sredstvo, učni pripomoček in prevodnik. Odgovornost izbora posredovanih vsebin je zato izjemno velika. Izobraževalni program nacionalne televizije bi moral zato v še večji meri postati uredniško središče in žarišče vseh vzgojno-izobraževalnih, medijsko-kreativnih in produkcijskih potencialov v celotnem slovenskem prostoru.

Izjemnega pomena je tudi povezovanje s tujino, ki se ne sme omejevati na menjavo izkušenj in programov, temveč na partnersko povezovanje in koprodukcije najzahtevnejših izobraževalnih projektov.

Če je izobraževanje v nacionalnem interesu, potem mora biti Izobraževalni program nacionalne televizije tudi del splošnega nacionalnega interesa.

Bogi Pretnar: Mediji bi morali širiti "všečnost" vsažvljenjskega učenja

Bila bi zelo zadovoljna, če bi lahko povedala tako lepo zgodbo o uspehu, kot jo je povedala Barbara - moja je namreč bolj žalostna. Pred precej leti mi je takratni urednik pri reviji Stop (ki je povezana s televizijo), rekel: "Za koga pa misliš, da pišeš. Ne delaj se pametne, piši za ljudi, ki nimajo niti osemletke. To je slovensko bralstvo." Bila sem grozno prizadeta in sem si mislila: jaz vem, kakšni so Slovenci, pisala bom tako in tako... Recimo, da je od tega 20 let, danes moram na žalost reči, da je imel presneto prav. Danes poznam tudi podatek, ki ga takrat nisem vedela, da ima okrog 42 odstotkov prebivalcev Slovenije osnovno šolo ali manj. S to številko me je nekoč ustrašil celo dr. Jelenc in dr. Ana Kranjc. K tej zgodbi bom dodala tole: očitno v vseh teh letih, odkar mi je moj prvi urednik bral levite in je očitno več vedel, kot sem menila, nismo naredili zelo veliko, da bi ta odstotek spremenili. Žal mi je tudi, da Delo ostaja glavna časopisna hiša - žal zato, ker nima prave konkurence in se ji ni treba posebno boriti. Kot se zadnja leta kaže, je izobraževanju, učenju ali čemur koli, kar po tem "diši", skrajno nenaklonjena.

Ko sem pred več kot petimi leti "izsilila" samostojno šolsko stran po tistem, ko so šolstvo po mnogih letih zelo nekulturno vrgli s kulturne strani, je ta stran z mnogimi bitkami nekako le bila dvakrat ali trikrat na teden. Prišlo pa je obdobje, ko se zaradi drugih obveznosti nisem mogla iz tedna v teden dokazovati, in smo zato po petih letih pristali pri tem, da imamo štiri strani mesečne priloge in da je v tej prilogi vsaj ena stran komercialnih oglasov.

Danes poznam tudi podatek, ki ga takrat nisem vedela, da ima okrog 42 odstotkov prebivalcev Slovenije osnovno šolo ali manj.

Učinek šolske strani v javnosti pa je bil, ne glede na to, da ni poskušala biti všečna, ampak je bila mogoče dostikrat prestrokevna, zelo velik in nad vsemi mojimi pričakovanji.

Učinek šolske strani v javnosti pa je bil, ne glede na to, da ni poskušala biti vsečna, ampak je bila mogoče dostikrat prestrakovna, zelo velik in nad vsemi mojimi pričakovanji. Za ilustracijo: objavili smo recenzijo neke knjige, klicala nas je založba, in povedali so nam, da so še isti dan prejeli 170 naročil za to knjigo.

Moram priznati, kar zadeva vseživljensko učenje (odvadila se bom govoriti izobraževanje), je mogoče prav vsečnost tisto, kar bi medij moral širiti, da bi spremenil to miselnost, ta strah, ki ga je pustil šolski sistem. V eni izmed naslednjih prilog bom naredila anketo in videli bomo, koliko jih bo odgovorilo, da je učenje nekaj prijetnega. V tej deželi to ne velja za nekaj prijetnega, tem večja je zato naloga občil.

Vemo, da je učenja več vrst. Mene je navdušila borza znanja. Videla sem jo kot tipično ljudsko, vendar ne v slabšalnem pomenu. Mediji se morajo zavedati, da imajo velikansko možnost pozitivne manipulacije z ljudmi, da jim lahko pomagajo z zgodbami s področja učenja, kot je recimo borza znanja. To so stvari, ki bi jih morali podpirati. Nič lepega ne morem obljubiti, kar zadeva Delo. Vprašanje je, kljub vsem našim pritožbam, ali nam bodo kdaj vrnili katero od ponedeljkovih strani, ali ne bomo še te priloge prodali in bomo tako imeli samo še dva članka na štirih straneh oglasov.

Ina Petric: Izobraževalni radio naj postaja čedalje bolj neformalen

Ugotovitve, stališča, trditve, da je znanje pogoj vsakršnega razvoja, kar seveda še posebej velja v hitro razvijajočih se družbah (v postinformacijski), ni zgolj leporečje in mašilo v nagovorih pomembnih srečanj in raznih uvodnikov, pač pa dejstvo, ki se ga vse premalo zavedamo. Za izobraževalni program nacionalnega radia lahko z vso gotovostjo trdimo, da omenjene ugotovitve jemlje z vso resnostjo. Zato sledi vodilu, da vrednoti preteklost, ceni sedanost in poskuša ustvarjati prihodnost.

Izobraževalni program elektronskih medijev v informacijski dobi pomeni povsem nekaj drugega, kot je veljalo v zadnjih desetletjih. Presegel je didaktično zavezanost klasični izobrazbi in se vedno bolj usmerja v potrebe po znanju, ki jih narekuje sodobni čas, zato z različnimi oblikami medijskih prijemov obravnava teme, ki so del sodobnega človeka; čas pa zahteva, da je politično socializiran, da je sposoben slediti dogajanju v gospodarstvu, družbi, znanosti, kulturi..., hkrati pa postaja vedno bolj odgovoren za lastno ravnanje in lastno kakovost življenja.

Temeljna radovednost in poslušnost za ustvarjalnost sta zato gibalno izobraževalnega programa, pogovarjamo se z domačimi in tujimi gosti, spremljamo domačo in tujo literaturo, pri tem pa ne ostajamo le na ravni spoznanj in iskanj, pač pa sledimo zrcaljenju napredka v življenju ljudi. Spodbujamo radovednost poslušalcev, z njimi smo v nenehni stiki, in

Moram priznati, kar zadeva vseživljensko učenje (odvadila se bom govoriti izobraževanje), je mogoče prav vsečnost tisto, kar bi medij moral širiti, da bi spremenil to miselnost, ta strah, ki ga je pustil šolski sistem.

Temeljna radovednost in poslušnost za ustvarjalnost sta zato gibalno izobraževalnega programa.

Spodbujanje k vedoželjnosti, utrjevanje spoznanja, da je res znanje tisto, ki usmerja razvoj posameznika, države in družbe k napredku, je pravzaprav najširši namen izobraževalnega programa nacionalnega radia.

Naj povem tudi podatek, da smo pred dvema letoma - vsako leto objavljamo javni razpis za sofinanciranje izobraževanja odraslih in v tem javnem razpisu smo med infrastrukturnimi dejavnostmi objavili tudi promocijske. Prijave nismo dobili nobene.

motivacijski mehanizmi vedoželjnosti, ki se oblikujejo pri njih, se kažejo ne nazadnje tudi v tem, da si želijo o določeni temi še več poglobljenih ali razširjenih informacij.

Spodbujanje k vedoželjnosti, utrjevanje spoznanja, da je res znanje tisto, ki usmerja razvoj posameznika, države in družbe k napredku, je pravzaprav najširši namen izobraževalnega programa nacionalnega radia. Doslej se je ta usmeritev pokazala več kot pravilna. To potrjuje poslušanost programa (podatki kažejo, da je največja pri starostni skupini med 25 in 40 letom, torej pri tistih, ki nekako oblikujejo današnji čas in ustvarjajo nastavke prihodnosti), po drugi strani pa mednarodno uveljavljanje s koncepti in ne nazadnje nagrade za oddaje, ki smo jih bili deležni na mednarodnih tekmovanjih.

Za realizacijo tako zastavljenega programa je seveda nujno potrebno sodelovanje z množico strokovnjakov različnih usmeritev, specializacij. Pri tem smo prišli še do enega spoznanja: v razpravah o programu se skoraj vsi opredeljujejo kot laiki, razen v svoji ožji specializaciji, ki pa nikakor ni stroka v celoti. Pri tem izjavljajo, da visok odstotek informacij (kar blizu 50 odstotkov) predvsem o sorodnih in drugih strokah dobivajo iz obrobnih virov, kakršni so razni povzetki, revije in rubrike za popularizacijo znanosti in podobno. Nekoliko nižje odstotke najdemo v ustreznih raziskavah (primer ameriške raziskave o uporabnosti znanstvenih izsledkov). Kakor koli že, opraviti imamo s paradoksom, da ob vse višji izobrazbi in vse večji specializaciji postajamo homogena družba laikov. Izhajajoč iz tega paradoksa se izobraževalnemu radiu sama od sebe ponuja funkcija nekakšnega integratorja. In če hoče biti v tem uspešen, mora biti vse manj formalen in vse bolj neformalen oziroma tisto, kar teoretiki radia označujejo kot *curriculum determined by life*.

To stališče je postalo tudi nekakšno vodilo sodobnega izobraževalnega radia in je bilo sprejeto na skupini predstavnikov izobraževalnih programov evropskih radijskih postaj EBU pred dvema letoma, ko smo pripravljali usmeritve izobraževalnega radia do leta 2000.

Jože Miklavc: Za promocijo izobraževanja odraslih bomo še razpisovali sredstva

Sem predstavnik Ministrstva za šolstvo in šport, in ne vlade, v ministrstvu pa sem zadolžen za izobraževanje odraslih. To sta dve omejitvi, ki jih želim na začetku postaviti, da se bo vedelo, o čem sem pristojen govoriti.

Mi seveda vemo, da bi promocijo izobraževanja odraslih kot del celotnega izobraževalnega sistema morali bistveno izboljšati, in zato namenjamo tudi določena sredstva v okviru državnega proračuna. Imamo letne načrte promocije izobraževanja odraslih, promocije šolstva. S to promocijo nismo niti malo zadovoljni. Naj povem tudi podatek, da smo pred dvema letoma - vsako leto objavljamo javni razpis za sofinanciranje izobraževanja odraslih in v tem

javnem razpisu smo med infrastrukturnimi dejavnostmi objavili tudi promocijske. Prijave nismo dobili nobene. Zato smo to preprosto izpustili. Menim, da bomo v naslednjih letih to ponovno vključili v javni razpis, saj se nam zdi pomembno, da se to področje promovira.

Nekaj besed bi spregovoril še o izobraževalnih programih v medijih. Ne da bi jih kakor koli ocenjeval, saj kot uslužbenec javne uprave nisem pristojen za to. Menim, da obstaja kar nekaj vsebinskih področij, pa tudi področij razvoja didaktike ali sredstev, metod izobraževanja odraslih, kjer bi se lahko mediji kar pošteno izkazali.

V izobraževanju odraslih je kar nekaj izrazito deficitarnih področij. Po propadu bivšega sistema in tako imenovanega družbenopolitičnega izobraževanja je politično izobraževanje odraslih praktično povsem zamrlo, kar pa glede na primerjavo z drugimi državami ni normalna situacija. Mislim, da je bilo že govora o državljanškem izobraževanju in podobnih stvareh, ekološkem ozaveščanju ter o funkcionalnem opismenjevanju prebivalstva. Pri tem ne mislim zgolj na to, da bi se ljudje učili brati in pisati, ampak da bi se usposabljali za vsakdanje življenjske situacije.

V Sloveniji imamo 30 središč za samostojno učenje. To so prostori, aparature, kjer se ljudje lahko na lastno željo učijo česar koli. ampak tisto česar koli danes pomeni le jezikovno izobraževanje, ker drugih didaktičnih sredstev, gradiv in multimedijskih kompletov preprosto ni. Pa bi jih morali narediti, zato, da bi se ljudje lahko učili v skladu s svojimi interesi in svojimi potrebami. In menim, da je tu polje delovanja medijev lahko kar primerno, tako tiskanih kot tudi radia in televizije.

Kar nekaj smo v novi državi postorili zato, da bi razvili sistem izobraževanja odraslih kot enega od pomembnih elementov vseživljenjskega učenja in izobraževanja. Med enega od pglavitnih dosežkov štejem to, da smo v primerjavi z drugimi tranzicijskimi državami ohranili ali pa vsaj preprečili pomembnejši padec udeležbe prebivalcev v izobraževanju odraslih. Podatki sicer kažejo, da je v začetku 90. let v primerjavi s prejšnjim obdobjem število udeležencev nekoliko padlo, a se je takoj ko smo sprejeli določene ukrepe na državni ravni tudi dvignilo. Upoštevati pa je treba tudi to, da so iz statistične obdelave izpadli vsi zasebni izobraževalci odraslih (to niso bile enote statističnega poročanja). V primerjavi z drugimi tranzicijskimi državami je ta upad torej malenkosten, saj je pri njih javni sistem izobraževanja odraslih razpadel.

Naslednji dosežek je to, da so se v zadnjih letih na podlagi razvojnega dela na Andragoškem centru Slovenije, pa še v nekaterih drugih organizacijah, razvile programske, organizacijske rešitve, ki izrazito merijo na proces vseživljenjskega izobraževanja in učenja, in to ob denarni podpori države. Omenil sem že središča za samostojno učenje, ki jih bomo imeli v letošnjem letu že 30 in so enakomerno razporejena po slovenskem ozemlju. Širi se tudi

Kar nekaj smo v novi državi postorili zato, da bi razvili sistem izobraževanja odraslih kot enega od pomembnih elementov vseživljenjskega učenja in izobraževanja.

Naslednji dosežek je to, da so se v zadnjih letih na podlagi razvojnega dela na Andragoškem centru Slovenije, pa še v nekaterih drugih organizacijah, razvile programske, organizacijske rešitve, ki izrazito merijo na proces vseživljenjskega izobraževanja in učenja, in to ob denarni podpori države.

borza znanja, teh je v resnici pet, od katerih je ena lokalna. Tretjič, po zgledu razvitih držav iz Evrope je Andragoški center tudi pri nas razvil projekt študijskih krožkov. To je neformalno izobraževanje in učenje odraslih, ki se je pri nas zelo prijelo. V nekaj letih je študijskih krožkov toliko, da pravzaprav nimamo dovolj denarja, da bi jih sofinancirali. To pomeni, da interes izobraževalcev obstaja, samo ustrezne organizacijske in programske in druge rešitve moramo najti. Razvit je bil program usposabljanja za življenjsko uspešnost, kot oblika tistega primarnega funkcionalnega opismenjevanja ljudi, ki so marginalizirani, ki so izpadli iz šolskega sistema in so z leti pozabili celo pisati in brati. Razvit je program tako imenovanega Projektnega učenja mlajših odraslih. Menim, da smo s tem razvojnim delom in seveda tudi ob državni pomoči storili kar nekaj korakov, ki nas po mnogih ocenah uvrščajo med dokaj razvite države s sistemom izobraževanja odraslih. Seveda nismo še povsem zadovoljni in nismo zadovoljni s tem, da to v medijih ni prikazovano. Intenzivno pripravljamo Nacionalni program izobraževanja odraslih in pozivam medije, da oblikujejo nekaj predlogov, kaj bi se dalo storiti, da bi medijsko področje vključili v nacionalni program izobraževanja odraslih. V tem nacionalnem programu ne bodo samo programi izobraževanja, ampak tudi promocijske aktivnosti, potrebne za to, infrastrukturne dejavnosti, ki so potrebne, da se program izobraževanja odraslih razvija.

V letošnjem juliju je naše Ministrstvo organiziralo objavo skupnega razpisa za vpis odraslih v srednje, osnovne in poklicne šole v vse tiste organizacije, ki organizirajo to izobraževanje. Razpis smo želeli objaviti v Delu. Pričakovali smo, da bo Delo to objavo izrabilo za lastno promocijo. Zahtevali pa so 9 milijonov tolarjev, zato da so objavili razpis na treh straneh. Devet milijonov pa pomeni na primer tri oddelke odraslih v enem šolskem letu. Namesto da bi nam dali popust, so nas dali na oglaševalsko stran, nam zaračunali polno ceno in o razpisu ni bil objavljen noben vsebinski prispevek.